

Uudenmaan liitto
Nylands förbund

ASiantuntijalausunto
Tero Suursalmi
Lakimies
Uudenmaan liitto
10.10.2025

Eduskunta
Hallintovaliokunta
HaV@eduskunta.fi

**Asiantuntijalausunto hallituksen esityksestä eduskunnalle laiksi
hyvinvointialue- ja maakuntajakolain muuttamisesta ja
siihen liittyviksi laeiksi (HE 91/2025 vp)**

Uudenmaan liitto ja allekirjoittanut kiittävät mahdollisuudesta lausua hallituksen esityksestä eduskunnalle laiksi hyvinvointialue- ja maakuntajakolain muuttamisesta ja siihen liittyviksi laeiksi.

Hallituksen esityksessä ehdotetaan muutettavaksi voimassa oleva hyvinvointialue- ja maakuntajakolaki hyvinvointialuelaksi sekä säädettäväksi uusi maakuntajakolaki. Maakuntajakolaissa määritellään maakuntien aluejaon perusteet. Hallituksen esityksessä ei esitetä muutoksia nykyiseen maakuntajakoon.

Maakuntajakolaki

Uudenmaan maakuntahallitus antoi 5.8.2025 § 116 lausuntonsa tätä hallituksen esitystä koskevasta luonnoksesta. Koska maakuntajakolain osalta hallituksen esitys ei ole sisällön osalta muuttunut luonnoksessa ehdotetuista säännöksistä jäljempänä mainittua kohtaa (5 §) lukuun ottamatta, nojautuu tämä lausunto maakuntahallituksen lausunnossaan esittämiin näkemyksiin.

Uudessa maakuntajakolaissa säädettäisiin maakuntajaon perusteista ja maakuntajakoa koskevasta päätöksenteosta ja sen valmistelusta. Maakuntajako toimisi alueiden kehittämisen, aluesuunnittelun ja hallinnon järjestämisen perusaluejakona (1 §). Maakuntajako ei enää pohjautuisi sosiaali- ja terveydenhuollon tai pelastustoimen toiminnallisiin edellytyksiin, jotka suuresti poikkeavat maakuntajakolaissa esitetyistä maakunnan alueen kriteereistä.

Niiden mukaan maakunnaksi määrittäisiin alue, jonka kunnat muodostavat toiminnallisesti ja taloudellisesti sekä alueen suunnittelun kannalta tarkoituksenmukaisen kokonaisuuden (2 §). Pykälän yksityiskohtaisten

perusteluiden mukaan maakunnan alueen määrittämisessä käytettävät keskeiset kriteerit ovat asiointi- ja palveluyhteydet, työssäkäyntiliikenne, kuntien yhteistoiminta, elinkeinoelämän yhteydet, yhdistystoiminta-alueet sekä kulttuuri- ja historialliset perinteet. Uudenmaan liitto pitää kriteereitä perusteltuina. Maakuntajako on tavoitteiltaan ja perusteiltaan erilainen kuin hyvinvointialuejako ja siihen ei enää sovellettaisi hyvinvointialuetta koskevia kriteerejä.

Uudenmaan liitto kannattaa myös esitystä, jonka mukaan valtioneuvosto päättää maakuntien lukumäärän, alueet ja nimet voimassa olevan lain mukaisesti (3 §). Sen sijaan voimassa olevassa hyvinvointialue- ja maakuntajakolaissa ei säädetä maakuntajaon muuttamista koskevista edellytyksistä, muuttamisen vireilletulosta tai siihen liittyvästä valmistelusta. Uudenmaan liitto kannattaa säätelyn tarkentamista näiltä osin jo pelkästään oikeusvarmuuden kannalta. Hallituksen esityksen mukaan maakuntajakoa voidaan muuttaa, jos alue täyttää edellä mainitut maakunnan kriteerit ja alue olisi kielellisesti yhteensopiva turvaamalla suomen- ja ruotsinkielisen väestön oikeudet saada palveluja omalla kielellään samanlaisten perusteiden mukaan (4 §). Uudenmaan liitto pitää kielellisten oikeuksien turvaamista hyvin tärkeänä.

Hallituksen esityksen mukaan valtionvarainministeriön on otettava huomioon Euroopan unionissa noudattavat aluejaot maakuntajaon muuttamista selvittäessään (6 §). Maakunnan liiton näkökulmasta asia on erittäin tärkeä, sillä liitoilla on merkittäviä tehtäviä unionin ohjelmien rahoittajaviranomaisina, joihin maakuntajako vaikuttaa. Esimerkiksi välittävän toimielimen tehtävät on Hämeen, Kymenlaakson, Päijät-Hämeen ja Varsinais-Suomen maakuntien liittojen osalta koottu Uudenmaan liittoon.

Voimassa olevan lain mukaan valtioneuvoston päätökseen hyvinvointialuejaon ja maakuntajaon muuttamisesta saa hakea muutosta valittamalla muutoksen kohteena oleva hyvinvointialue ja sen jäsen, mikä maakuntajaon osalta voisi johtaa suorastaan absurdiin tilanteeseen ja soveltumattomaan maakuntajaon muutokseen, jos maakunnan alue on automaattisesti sidottu hyvinvointialueen rajoihin. Esitettyssä maakuntajakolaissa hyvinvointialueen valitusoikeus on poistunut. Valitusoikeus valtioneuvoston tekemästä päätöksestä korkeimpaan hallinto-oikeuteen on maakunnan liitolla ja kunnalla sekä kunnan jäsenellä. Lisäksi asia on käsiteltävä kiireellisesti (10 §). Uudenmaan liitto kannattaa esitettyjä muutoksia.

Maakuntajaon muuttamisen vireillepanoa koskeva muutos maakuntajakolaissa (5 §)

Hallituksen esityksessä maakuntajakolain 5 §:n 1. momentissa esitetään säädettäväksi, että esityksen maakuntajaon muuttamisesta voivat tehdä maakunnan alueella oleva kunta, maakunnan liitto, alueiden käytöstä vastaava ministeriö tai alueiden kehittämisestä vastaava ministeriö. Mainitun pykälän 2. momentin mukaan myös valtiovarainministeriö voi panna vireille maakuntajaon muutoksen.

Maakuntajaon muuttamisen vireillepanoon oikeutettujen tahojen järjestystä on hallituksen esityksessä muutettu siten, että 1. momentissa mainitaan maakunnan alueella oleva kunta, maakunnan liitto, alueiden käytöstä vastaava ministeriö tai alueiden kehittämisestä vastaava ministeriö tahona, joka voi tehdä asiaa koskevan esityksen. Valtionvarainministeriön aloiteoikeus on hallituksen esityksessä siirretty 2. momenttiin aiemman 1. momentin sijaan, mikä on perusteltu järjestys, sillä valtiovarainministeriö ei välttämättä ole ensimmäinen taho, joka ehdottaisi maakuntajaon muutosta. On loogista, että ensin mainitaan nimenomaan kunnat ja maakunnan liitot aloitteellisina tahoina kunnioittaen kunnallista itsehallintoa. Kuntien osalta Uudenmaan liitto painottaa niiden omaa näkemystä siitä, mihin maakuntaan ne katsovat olevan vahvimmat siteet.

Hyvinvointialuejakolaki

Ehdotetussa hyvinvointialuejakolain 1 §:ssä säädettynä poikkeuksena laki mahdollistaisi edelleen ratkaisun, jossa Uudenmaan alueella voi olla useampi hyvinvointialue. Asia on erityisen merkityksellinen Uudellamaalla, jossa sijaitsee neljä hyvinvointialuetta ja Helsingin kaupunki. Uudenmaan hyvinvointialueiden muutokset esimerkiksi yhdistämisellä toisiin hyvinvointialueisiin Uudenmaan sisällä tai jopa ulkopuolelle johtaisi voimassa olevan lainsäädännön mukaan myös maakuntajaon muutokseen. Kannatettavaa on myös ehdotus siitä, että hyvinvointialuejakoa muutettaessa on selvitettävä sen vaikutus myös maakuntajakoon.

Yhteenveto

Uudenmaan liitto kannattaa hyvinvointialue- ja maakuntajakolain nimikkeen muuttamista hyvinvointialuejakolaiksi ja erillisen, uuden maakuntajakolain säätämistä. Sen myötä hyvinvointialueen muuttaminen, hyvinvointialueiden yhdistyminen tai hyvinvointialueen jakaminen eivät hallituksen esityksen

Uudenmaan liitto
Nylands förbund

ASiantuntijalausunto
Tero Suursalmi
Lakimies
Uudenmaan liitto
10.10.2025

mukaan enää muuttaisi maakuntajakoa hyvinvointialueen tai hyvinvointialueiden muutosta vastaavasti. Aluejakojen eriyttämisen jälkeen hyvinvointialue ei myöskään voisi enää valittaa maakuntajaon muutoksesta.

Esitetyllä maakuntajakolailla on erittäin suuri merkitys maakunnallisen toiminnan perusedellytysten ja niiden turvaamisen kannalta. Muutokset on perusteltua saattaa voimaan esitetyssä muodossa.

Kunnioittavasti,

Tero Suursalmi

Lakimies

Uudenmaan liitto